

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibus, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm Septembris Et Octobris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10262

XVIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77413)

Spontè vin-
cula ei' sol-
uitur in car-
cere.

Fugit.

Iterū com-
prehēditur.

Ceditur san-
ctis martyr
& abic ad
Christum.

bus, spontè solutis vinculis, liberum se sentit Dei seruis, & lento gradu accedens ad ostium, illud patere sibi cernit. Itaque secundum Euangelium persecutionem fugiens, ad extraneam properat regionem. Egressus autem extra portam Lugdunensem, ancipiti defixus consilio, substitit, quærens secum, cui potissimum viæ insisteret, & ut posset nulla relinquere indicia ipsum insecuturis. Præmissa itaque oratione, difficili natatu Rhodanum transmittere instituit. Sed quænam seruis Dei elementa non seruiant? aut quandò martyris precibus non quelibet aduersa mitescant? Armatus igitur fide, & Domini promissione securus, annem fidus ingreditur: quem sibi incumbentem, deductis blandè vorticibus, leni tergo solidior vna suscipit: atque ita cum beatus martyr natandi conatu paucis traicit impulsibus, & in vltiorem ripam securus exit. Dehinc concito gradu ingressus aggerem publicum, vsque ad laterem fluminis percurrit. Vbi cum à persecutoribus comprehenderetur, & reuinctis post tergum manibus duceretur in eum locum, in quo sepulcrum sancti corporis eius veneramus, subito instinctu crudelitatis percussus, occubuit. Quem fidelis religiosorum ciuium deuotio, ad præsidium ciuitatis non longè à Rhodano cum summa veneratione tumulauit. Cuius beneficia per ciuitates sicut expetuntur voris, ita beneficijs frequentibus approbantur: Præstante Domino nostro Iesu Christo, cui est virtus in secula seculorum, Amen.

DE S. SATYRO FRATRE BEATISSIMI
AMBROSII, ORATIO FVNEBRIS EIVSDEM AM-
broij Episcopi Mediolanensis. Habetur Tomo 3. Operum eius.
Nos capitula margini adiecimus.

18. Septem-
bris.
Capit.

Christus cur
pro omni-
bus mor-
tuus.

Non recu-
sat Dominus
legem car-
nis propter
nos.

EDVXIMVS, fratres dilectissimi, hostiam meam, hostiam incontaminatam, hostiam Deo placentem, dominum & fratrem meum Satyrum. Memineram quippè eum esse mortalem, nec sefellit opinio, sed superabundauit gratia. Itaque nihil habeo quod querar: sed habeo, in quo Deo gratias agam: quia semper optaui, ut si que perturbationes vel Ecclesiam, vel me manerent, in me potius ac meam reciderent domum. Deo igitur gratias, quia in hoc omnium metu, cum omnia motibus sint suspecta barbaricis, communem mœrorem priuato dolore transegi, & in me conuersum est, quicquid omnibus timebam. Atque vtinam hæc consummatum sit, ut dolor meus publici doloris redemptio sit. Nihil quidem habui, fratres charissimi, in rebus humanis tanto fratre preciosius, nihil amabilius, nihil charius. Sed præstant priuatis publica. Ipsius quoque si quis sententiam sciscitaretur, mallet occidi pro alijs, quam sibi viuere. Propterea enim pro omnibus secundum carnem Christus est mortuus, ut non nobis solis viuere disceremus. Accedit illud, quod ingratus diuinitati esse non possum. Lærandum est enim magis, quod talem fratrem habuerim, quam dolendum, quod fratrem amiserim. Illud enim munus, hoc debitum est. Itaque perfunctus sum, quandiu licuit, concessio mihi scœnore: qui deposuit pignus, recepit. Nihil interest, vtrum abiures depositum, an doleas restitutum. In vtroque enim fidei ambiguum, vitæ periculum est. An si pecuniam neget, culpa est: si hostiam neget, impietas non est: cum pecuniæ scœnator illud possit, naturæ author, & necessitudinis creditor fraudari non queat? Itaque quanto vberior scœnoris summa, tanto gratior sortis vsura. Vnde ingrati de fratris morte esse non possumus, quia quod naturæ communis fuit, reddidit: quod gratiæ singularis est, meruit. Quis enim communem conditionem recuset? Quis doleat proprium sibi pignus ereptum, cum ad solatium nostri filium suum vnicum pro nobis pater tradiderit ad mortem? Quis exceptum se putet esse debere à conditione moriendi, qui non sit exceptus à conditione nascendi? Magnum pietatis mysterium, ut mors corporis nec in Christo esset excepta: ac licet naturæ Dominus, carnis tamen, quam susceperat, legem non recusaret. Et mihi necesse est mori: illi necesse non fuit. An qui de seruo dicit, Si eum volo sic manere donec venio, quid ad te? non potuit ipse sic manere, si vellet? Sed perpetuitate vitæ huius sibi

sibi precium, mihi sacrificium perdidisset. Quod igitur maius est solatiū nostrī, quā quod secundū carnē & Christus est mortuus? Aut cur ego vehementius fleam fratrem, cum sciam illum mori non potuisse pietatem? Cur solū prae ceteris fleam, quem fletis omnes? Priuatum dolorem cōmuni dolore digessi: praesertim cum mea lachrymā nihil profint: vestrae autem lachrymā fidem adstruant, consolationem afferant. Fletis diuites, & flendo probatis nihil opitulari repositas diuitias ad salutem: cum pecuniā precio mors differri non queat, & pari vsu diuitem, inopemque dies supremus eripiat. Fletis senes, quod in hoc liberorum sortem pauetis. Et ideo quia vitam corporis producere non potestis, instituite liberos non ad vsu corporis, sed ad virtutis officium. Fletis & iuuenes, quod naturā finis non sit maturitas senectutis. Eleuerunt & pauperes, & quod multo est preciosius, multoque vberius, lachrymis suis eius delicta lauerūt. Ista sunt lachrymā redemptrices, isti gemitus, qui dolorem mortis abscondunt. Iste dolor, qui perpetuā vbertate latitiae, veteris sensum doloris obducit. Itaque licet priuatum funus, tamen fletus est publicus: Et ideo non potest fletus esse diurnus, qui vniuersorum est affectibus consecratus.

Liberi vt à parentibus instituendi.

Nam quid te, mi frater amantissime, fleam, qui mihi sic ereptus es, vt esses omnium? Non enim perdi di vsu tuū, sed commutauī. Antē corpore inseparabilis, nunc indiuiduus affectu. Manes enim mecum, ac semper manebis. Et quidem cum viueres nobiscum, nunquam te patria eripuit mihi, nec ipse mihi vnquam patriam praetulisti, & nunc alteram praestitisti. Cœpi enim hīc iam non esse peregrinus, vbi melior mei portio est. Nunquam enim totus in me fui, sed in altero nostrī pars maior amborum: vterque autem eramus in Christo, in quo & summa vniuersitatis & portio singulorum est. Hic mihi tumulus genitili solo gratior, in quo non naturā, sed gratiā mea fructus est. In isto corpore enim, quod nunc exanimum iacet, praestantior vitā mea functio: quia in hoc quoque, quod gero, corpore, vberior tuī portio. Atque vtiā vt memoriā, vt gratiā, itā etiam vitā tuā hoc quicquid est, quod spiramus, spirare possemus, dimidiumque meorum decideret temporum, quod ad tuorum proficeret vsu. Par enim erat, vt quibus indiuisum semper fuit patrimonium facultatum, non esset vitā tempus diuisum. Vel certē qui indistincta semper habuimus viuendi confortia, non haberemus distincta moriendi. Nunc verò, frater, quō progrediar, quōve conuertar? Bos bouem requirit, seque non totum putat, & frequenti mugitu pium restatur affectum, si forte defecerit, cum quo ducere collo aratra consuevit: & ego te frater non requiram? Aut possim vnquam obliuisci tuū, cum quo vitā huius semper aratra sustinui? Labore inferior, sed amore cōiunctior, non ram mea virtute habilis, quā tua patientia tolerabilis: qui pio semper sollicitus affectu, latus meum tuo latere sepiebas, charitate vt frater, cura vt pater, sollicitudine vt senior, reuerentia vt iunior. Itā in vnus necessitudinis gradu, complurium mihi necessitudinum officia impendebas, vt in te non vnum, sed plures amissos requiram: in quo vno ignorata adlatio, expressa est pietas. Neque enim habebas, quod simulatione adderes, qui totum pietate comprēnderas, vt nec incrementa reciperes, nec vicem expectares.

Omnia bona temporaria erant his fratribus communia.

Mira charitatis talium fratrum.

Sed quō immemor officij, memor gratiā, immodico dolore progredior? Reuocat Apostolus, & tanquam frenos mœroris inducit dicens, sicut nup̄ audistis: Nolumus vos ignorare fratres de dormientibus, vt non tristes sitis, sicut & ceteri, qui spem non habent. Date veniam, fratres charissimi. Neque enim omnes possumus dicere: Imitatores mei estote, sicut & ego Christi. Sed ad imitandum, si authorem queritis, habetis quem possitis imitari. Non omnes ad docendum idonei: vtiā omnes ad discendum habiles. Non grauem lachrymis contraximus culpam. Non omnis infidelitatis, aut infirmitatis est fletus. Alius est naturę dolor, alia est tristitia diffidētiā: & plurimum refert desiderare, quod habueris, & lugere quod amiseris. Non solus dolor lachrymas habet, habet & lētitia lachrymas suas. Et pietas fletum excitat, & oratio stratum rigat, & precatio iuxta propheticum dictum, lectulum lauat. Fecerunt & fletum magnum sui, cum patriarchæ sepelirentur. Lachrymā ergo pietatis indices, non illices sunt doloris. Lachrymaui ergo, fateor, etiā ego: sed lachrymaui & Dominus. Ille alienum, ego fratrem. Ille in vno lachrymauit omnes: ego in omnibus lachrymabo te frater. Ille nostro, non suo, lachrymauit affectu. Neque enim diuinitas lachrymas habet: sed lachrymauit in eo, qui tristis fuit: lachrymauit in eo, qui crucifixus est, qui mortuus, qui sepultus. Lachrymauit in eo, de quo hodiē nobis insinuauit Propheta, dicens: Mater Sion, dicet homo, & homo factus est in ea, & ipse fundauit

Cap. 3.

1. Thef. 4.

1. Cor. 4.

& 11.

Psal. 6.

Iohan. 11.

Psal. 36.

eam altissimus: In eo lachrymauit, quòd matrem Sion dixit, genitus in Iudæa, susceptus ex Virgine. Matrem autem secundum diuinitatem habere non potuit, qui author est matris. Ille factus est non diuina generatione, sed humana: quia homo factus est, Deus natus est. Sicut & alibi habes: Puer natus est nobis, filius datus est nobis. In puero enim nomen ætatis, in filio plenitudo diuinitatis est: factus ex matre, natus ex patre: idem tamen & natus & datus, non diuersum, sed vnum putes. Vnus enim Dei filius, & natus ex patre, & ortus ex Virgine, distanti ordine, sed in vnum concurrente nomine, sicut & præfens lectio docet, quia & homo factus est in ea, & ipse fundauit eam altissimus: homo vtrique corpore, altissimus potestate. Etsi Deus & homo diuersitate natura, idem tamen, non alter, in vtroque. Aliud ergò speciale nature sue, aliud commune nobiscum, sed in vtroque vnus, & in vtroque perfectus. Non igitur mirandum est, quia & Dominum eum, & Christum fecit Deus. Fecit ergò Iesum eum, vtrique qui ex corpore nomen accepit. Fecit eum, de quo etiã patriarcha scribit Dauid: Quia mater Sion, dicet homo, & homo factus est in ea. Dissimilis, vtrique non diuinitate, sed corpore: nec discretus à patre, sed exceptus in munere: manens in consortio potestatis, segregatus in mysterio passionis.

Plura loci huius tractatus exposcit, quibus possimus ostendere autoritatem Patris, proprietatem filij, Trinitatis totius vnitatem: sed consolandi hodiè, non tractandi partes recepi: quanquam abducere à mœrore animum intentione tractandi, consolationis vsus sit. Sed temperandus mihi mœror, quam alienandus affectus est: vt mulceantur magis desideria, quam sopiantur. Non libet enim abire à fratre longius, & occupatione subduci: cum velut comitandi eius gratia hic sermo susceptus sit, vt diutius sensu prosequar proficiscentem, & quem oculis teneo, mente complectar. In illo enim totam oculorum aciem figere libet: cum illo totis animorum officijs immorari, illum toto blanditiarum ambire obsequio, dum stupet animus: nec amissam credo, quem adhuc cerno præsentem: nec mortuum puto, cuius adhuc officia non requiro: quibus ego vitæ meæ vsum, & spirandi omne munus addixeram. Quid enim referam tantæ gratiæ, tanto labori? Ego te, frater, hæredem feceram: tu me hæredem reliquisti. Ego te superstitem optabam: tu me superstitem dimisisti. Ego pro muneribus tuis, vt compensarem beneficia, vota referebam: nunc & vota perdidisti, sed tamen tua beneficia non amisi. Quid agam mei successor hæredis? Quid agam meæ vitæ superstes? Quid agam exors lunis, quod capio, luninis? Quas grates, quæ munera referam tibi? Nihil à me, præter lachrymas, habes. Aut fortasse securus meriti tui, quas solas superstites habeo. lachrymas non requiris. Nam etiã cum adhuc viueres, flere prohibebas: mœror emque magis nostrum, quam tuam mortem, tibi esse testabaris dolori. Prohibent vterius prodire lachryma, fletusque renocant. Prohibet etiã tuæ gratia: nè, dum nostra deflemus, de tuis meritis desperare videamur. At certè, vt nobis etiã mœroris istius minuisseris acerbitatem, non habeo quod timeam, qui timebam tibi. Non habeo, quod mihi iam mundus eripiat. Etsi sancta supersit soror Marcellina, integritate venerabilis, æqualis moribus, non impar officijs: tibi ramen ambo plus timebamus, in te vitæ huius iucunditatem repositam putabamus. Propter te viuere delectabat, propter te non pigebat mori. Te enim ambo superstitem precabamur, tibi nos superuiuere non iuuabat. Quando non cohorrui animus, cum metus huiusmodi titillaret? Quomodo consternata mens erat ægritudinis tuæ nuncio? Vt miserè opinioni: putabamus redditum, quem videmus dilatum. Tuis enim votis aquid sanctum martyrem Laurentium impetratum esse nunc cognoscimus commeatum, atque vitanam non solum commeatum, sed etiã prolixū vitæ tempus rogasses. Potuisti annos plurimos impetrare viuendi, qui potuisti commeatum impetrare veniendi.

Et quidem tibi, omnipotens æterne Deus, gratias ago, quòd vel hæc nobis suprema solatia non negasti, quòd amantiissimi fratris ex Siculis Africanisve regionibus exoptatum nobis redditum contulisti. Ità enim marjurè, postquam venit, ereptus est, quasi propter hoc solum videretur esse dilatus, vt ad fratres rediret. Habeo planè pignus meum, quod nulla mihi peregrinatio iam possit auellere. Habeo quas complectar reliquias. Habeo tumulum, quem corpore tegam. Habeo sepulcrum, super quod iaceam: & cõmendabiliorem Deo futurum esse me credam, quòd supra sancti corporis ossa requiescam. Vitanam sic potuissim aduersus mortem quoque tuam meū corpus obijcere. Si gladijs petitus esses, me pro te potius suffigendū dedissem.

Si

Eti. 9.

Act. 2.

Psal. 86.

Cap. 4.

Marcellina
soror S. Ambrosij, virgo
sanctissima.

Vide quid
tantus vitæ
tribuat fa-
cris reli-
quijs.

Si exeuntem potuiffem reuocare animam, meam potius obtuliffem. Nihil mihi profuit vltimos hauiffem anhelitus: nihil flatus in os inspiraffe morienti. Putabam enim, quòd aut tuam mortem ipfe fufciperem, aut meam vitam in te ipfe transfunderem. O infelicia illa, fed tamen dulcia, fuprema ofculorum pignora. O amplexus miferi, inter quos exanimum corpus obrigit, halitus fupremus euanuit. Stringebam quidem brachia, fed iam perdideram, quem tenebam: & extremum fpiritum ore relegbam, vt confortium mortis haurirem. Sed nefcio quomodò vitalis ille mihi halitus factus eft, & maiorem gratiam in ipfa morte redolebat. Atque vtinàm fi tuam nequiu meo fpiritu vitam producere, vel vltimi anhelitus tui vigor transfundi potuiffet in meam mentem, & illam tui animi puritatem atque innocentiam nofter fpiraffet affectus. Hanc mihi hæreditatem, frater chariffime, reliquiffes, quæ non lachrymabili dolore percuteret affectum, fed memorabili gratia commendaret hæredem.

Puritas & innocentia S. Satyri.

Quid igitur nunc agam, cum omnes vitæ iftius fuauitates, cuncta folatia, cuncta denique ornamenta amiferim? Tu enim mihi vnus eras domi folatio, foris decori. Tu (inquam) in confilijs arbor, curæ particeps, deprecator follicitudinis, depulfor mœroris. Tu meorum affertor actuum, cogitationumque defensor: tu poftremò vnus, in quo domestica follicitudo refideret, publica cura requiefceret. Testor fantam animam tuam, me in publicis Ecclefiæ id fapè veritum effe, nè difplicerem tibi. Denique vbi redifti, obiurgafti moram: ita domi forisque eruditor quidam & arbor facerdotis, vt domestica cogitare non fineres, publica curare cenferes. Vt vereor, nè videar arroganter dicere. Hæc enim laudis tuæ portio eft, quia fine offenfione vlla & gubernafti fratris domum, & commendafti facerdotium. Sentio equidem, quòd repetendis officijs tuis, recensendisque virtutibus afficiatur animus, fed tamen in ipfa mei affectione requiefco: atque hæc mihi recordationes etfi dolorem renouant, tamen afferunt voluptatem. An ego poffum aut non cogitare de te, aut vnquam fine lachrymis cogitare? Et potero vnquam, aut tanti non meminiffe fratris, aut fine lachrymabili quadam meminiffe gratia? Quid enim mihi vnquam iucundum, quod non effet ex te profectum? Quid vnquam mihi fine te, aut tibi vnquam fine me voluptati fuit? Quis non vfus nobis, & propè vfus ipfe fomnusque communis? Quæ difcreta vnquam voluntas? quod non commune veftigium, ferè vt cum gradum tollerem, vel tu meum, vel ego tuum corpus videremur attollere? Quòd fi quando fine altero prodeundum fuit, intectum latus putares, affectum vultum cerneret, mœftum animum iudicares: non affueta gratia, non vigor folitus prænitebat: fufpecta omnibus folitudo metum alicuius ægritudinis afferebat. Ita nouum videbatur omnibus nos diuidi. Ego certè fraternæ oblitus abfentiæ, quafi præfentem, reflexa fapius ceruice, quærebam, & coram alloqui atque adfpicere videbar mihi. Sed tanquam fufpenfum collo iugum, vbi fperatis excideram, trahere me putabam: difficilis progredi, verecundus videri, & redire deproperans, quòd fine te procedere non libèret. At verò vbi ambobus prodeundum fuit, non plura in itinere veftigia, quam verba, nec inceffus, quam fermo crebrior, nec ambulandi cura, fed colloquendi gratia. Vterque enim noftrum ex alterius ore pendeat. Non intento adfpectu legere iter, fed mutuo follicitos excipere fermones, haurire oculorum gratiam, fpirare fraternæ imaginis voluptatem. Quàm virtutes tuas tacitus mecum ipfe mirabar? Quàm plaudebam mihi, quòd tali me Dominus fratre donauerat, tam pudico, tam efficaci, tam innocenti, tam fimplici: vt cum tuam innocentiam cogitarem, efficaciam desperarem: cum efficaciam cernerem, innocentiam non putarem: fed vtrunque mita quadam virtute iungebas. Denique ea, quæ ambo nequiueram concludere, folus implèfti. Plaudebat tibi, vt audio, Profer, quòd sacerdotij mei occasione redditurum fe, quæ abftulerat, non putabat: fed vehementiorem tuam efficaciam expertus eft, quam duorum. Itaque foluit omnia, nec moderationi ingratus tuæ, nec illudens pudori, fed & modèftiæ gratus, nec infolens efficaciam. Sed cui, frater, illa quæfifti? Nos enim idem volebamus laborum tuorum effe præmium, quod documentum erat. Peregifti omnia, & vbi perfunctus omnibus reuertifti, tu folus nobis, qui omnibus es præferendus, eriperis: quafi idè mortem diftuleris, vt conffumares pietatis officium, palmam efficaciam reportares. Quàm nec ipfi nos, frater chariffime, feculi huius delectabant honores, quòd nos à nobis inuicem diuidebant: quos idè adepti fumus, non quia fuit eorum expetenda perceptio, fed nè vilis difsimulatio videretur. Aut fortasè idè sunt tributi, vt quia immaturo

Cap. 6.

Satyrus gubernauit domum S. Ambrosij.

Mira animorum in eos confectio.

Nota virtutes S. Satyri.

tuū obitu, nostra futurus erat voluptatis occasus, sine nobis iam viuere disceremus. Equidem præfagæ mentis agnosco formidinem, dum repeto sæpè, quæ scripserim. Reuocabam te, frater, nè ipse Africam peteres, ac potius aliquem destinares: timebam te committere viæ, fluctibus credere, & solito metus maior inceserat animum. Sed & peregrinationem explicuisti, & rem ordinasti, & veteri & sentinosa (vr audio) nauigio iterum te fluctibus credidisti. Nanque dum celeritatem aucuparis, cautelam prætermisisti, audivis nostræ gratiæ, dissimulans periculi tui. O fallax lætitia, ô incerta humanarum rerum curricula. Ex Africa redditum, ex mari restitutum, ex naufragio seruatum, putabamus iam nobis non posse eripi: sed grauiora naufragia in terris positi sustinemus. Nam quem non potuerunt naufragia maris ad mortem deducere, strenuis natis cuitata, eius mors coepit nobis esse naufragio. Quid enim superest suauitatis, quibus tam prædulce decus, tam charum in his mundi tenebris lumen extinctum est, in quo non nostræ solam familiæ, sed totius patriæ decus occidit?

Cap. 7.
Dolor pu-
blicus mor-
S. Satyri.

Habeo sanè vobis, fratres dilectissimi, plebs sancta, maximam gratiam, quod non alium dolorem meum, quam vestrum putatis, quod vobis accidisse hanc nostræ creditis solitudinem, quod fletum totius ciuitatis, aratum omnium, ordinum omnium, vota noua quadam pietate desertis. Non enim misericordiæ priuatæ dolor, sed quoddam publicæ officium & munus est gratiæ. Aut si qua vos mei tangit misericordia, quod talem fratrem amiserim, habeo fructum vberem, habeo vestri pignus affectus. Mallem fratrem viuere: sed tamen publicum officium in secundis rebus iucundius est, in aduersis gratius. Neque verò mihi mediocre meritum tanti videtur officij. Neque ociosè vel in Actibus Apostolorum Thabitam mortuam flentes viduæ describuntur: vel in Euangelio mota lachrymis viduæ prosequens turba funus adolescentis inducitur, cui resurrectio debebatur: illam tamen Thabitam viduæ, hunc tota ciuitas fleuit. Non ergo dubium est, vestris lachrymis Apostolorum patrocinium comparari, non (inquam) dubium est, Christum misericordiam morum, cum vos flentes videret, etsi nunc non tetigit loculum, suscepit tamen commendatum spiritum: Etsi non appellauit corporis voce defunctum, diuinæ tamen potestatis auctoritate à cruciatibus mortis, & nequitie spiritualis incurSIONibus eius animam liberauit. Etsi non refedit in loculo, qui erat mortuus, tamen requieuit in Christo. Etsi non locutus est nobis, tamen ea, quæ supra nos sunt, cernit, & quæ potiora sunt nobis, iam se videre lætatur. Per ea enim, quæ in Euangelio legimus, quæ futura sunt intelligimus: & presentium species, indicium est futurorum. Non opus fuit ei resurrectione temporali, cui æterna debetur. Quid enim in hanc miseram & ærumnosam recideret labem, atque in hanc flebilem vitam rediret, quæ raptum magis esse ex tam imminetibus malis, vrgentibusque periculis gaudere debemus? Nam si pacato seculo, bellisque cessantibus, raptum Enoch nemo defleuit, sed magis propheta laudauit, sicut de illo scriptura dixit: Raptus est, nè malitia mutaret cor eius: quanto magis nunc iurè dicendum est, cum ad seculi lubricum vitæ accedat ambiguum? Raptus est, nè manus incideret barbarorum? Raptus est nè totius orbis excidia, mundi finem, propinquorum funera, ciuium mortes: nè postremò sanctarum virginum atque viduarum, quod omni morte acerbius est, colluuiem videret? Ego verò te, frater, tum vitæ tuæ flore, tum mortis commoditate beatum arbitror. Non enim nobis ereptus es, sed periculis: non vitam amisisti, sed ingruentium acerbissimum formidine caruisti. Nam qua eras sanctæ mentis misericordia in tuos, si nunc vigeri Italiam tam propinquo hoste cognosceres, quantum ingemisceres, quam doleres, in alpium vallo summam nostræ salutis consistere, lignorumque concædibus construi murum pudoris? Qua afflictione mœretes, tam tenui discrimine tuos distineri ab hoste impuro atque crudeli, qui nec pudicitia parceret, nec saluti? Quoniam, inquam, hæc modo ferres, quæ nos perpeti, & fortasè, quod grauius est, spectare cogemur: rapi virgines, & auulsos à complexu parètum paruos liberos supra tela iactari, incestari sacrata Deo corpora, & senilem viduæ maturioris vterum, in vsus desuetos onerū redire, non pignorum? Quoniam, inquā, modo ista tolerares, qui etiam vltimo spiritu, tu iam fortassis oblitus, & adhuc nostræ non immemor, de cauenda incurSIONe barbarorum nos sæpius admonebas, commemorans non frustra te dixisse fugiendum: fortasè idèò, quod nos destitui tua morte cernebas: quod nō infirmitate animi, sed pietate faciebas: Etsi infirmus pro nobis, tamè firmus tibi. Qui cum à viro nobili reuocareris Symmacho tuo parente, quod ardere bello Italia diceretur, quod in

Act. 9.
Luc. 7.

Perlectione
S. Euangelij
quæ sunt fu-
tura intelli-
gimus.

Gen. 5.
Sep. 4.

Symmachus
pater S. Sa-
tyri.

peri-

riculum tenderes, quòd in hostem incurreres: respondisti hanc ipsam tibi causam esse veniendi, nè nostro deesses periculo, vt consortem te fraterni discriminis exhiberes. Felix igitur tam opportuno obitu, quia non es in hunc seruatus dolorem. Certè felicior, quàm sancta soror, quæ tuo solatio destituta, de suo pudore sollicita, duobus nupèr beata germanis: nunc ex duobus fratribus ærumnosa, neque alterum sequi potest, neque alterum derelinquere: cui tumulus hospitium tuus, & corporis tui sepulcrum est domus. Atque vtinàm vel hoc tutum diuersorium. Cibum in sletibus, potus in lachrymis. Cibum etenim dedisti nobis panem lachrymarum, & potù dedi-
Psal. 77.

sti nobis in lachrymis in mensuram, aut fortasè vltra mensuram. Nam quid de me loquar, cui neque mori licet, nè sororem relinquam: neque viuere libet, nè à te reuellar? Quid enim mihi sine te potest esse iucundum, in quo omnis semper fuit nostra iucunditas? Aut quid diutiùs in hac vita degere iuuat, atque in terris morari, in quibus tandiù iucundè viximus, quandiù simul viximus? Etsi esset, quod hic delectare nos posset, sine te delectare non posset. Etsi quandò voluissentus impensè vitam producere, iam tamen sine te esse nollemus. Hæc intolerabilia. Quid enim tolerabile sine te tanto vitæ comite, tanto laborum meorum officiorùque consortè? Cuius ego casum, quò esset tolerabilior, nec præmeditari potui: ità pauebat animus de illo tale aliquid cogitare, non quò conditionem ignorarem: sed quidam vtorù vsus sensum cõmunis fragilitatis obduxerat, vt de illo, nisi secūda omnia cogitare nescirè.

Deniquè proximè cùm graui quodã, atque vtinàm supremo, vrgerer occasu, hoc
Cap. 8.

solum dolebam, quòd non ipse assideres lectulo, ac votiuum mihi cum sancta sorore partitus officium, morientis oculos digitis tuis clauderes. Quid optaueram? Quid rependo? Quæ vota deficiunt? Quæ ministeria succedunt? Aliud præparabam: aliud exhibere compellor, non iam ipse ministerium funeris, sed minister. O dura oculorum lumina, quæ potuisti fratrem videre morientem. O immites & asperæ manus, quæ clausistis oculos, in quibus plùs videbã. O durior ceruix, quæ tam lugubre onus, consolabili licet obsequio, gestare potuisti. Hæc tu, frater, mihi iniustis exhiberes. Hæc ego à te expectabam. Hæc ego officia desiderabam. Nunc verò ipse meæ vitæ superstes, quod sine te solatium capiam, qui solus mœrentem solari solebas, excitare lætitiã, mœlitudinem propulsiare? Qualem te nunc ego, frater, adspicio, iam nulla mihi verba referentè, iam nulla offerentè oscula? Quanquàm ità mutuus semper vtrique nostrum infederit amor, vt interiorè potius foueretur affectu, quàm forensi blanditiã diuulgaretur. Neque enim aliorum quarebamus testimonium, qui tantã nostrã gratiam tenebamus. Itã virilis se vtrique nostrum germanitatis succus infuderat, vt non blanditijs probare amorem, sed conscia mente pietatis interno amore contenti, fucum blanditiarum non requirere videremur, quos & ipsa in amorem mutuũ imago formaret. Nescio enim qua expressione mentis, qua corporis similitudine alter in altero videbatur. Quis te adspexit, qui non me visum putaret? Quotiès aliquos salutaui, qui quoniam te priùs consalutauerant, se à me iam dicerent salutatòs? Quanti tibi dixerunt aliquid, qui se mihi dixisse memorarent? Quæ mihi hinc gaudia, quanta frequenter oborta lætitiã, quòd eos errare in nobis cernerem? Quàm gratus error, quàm iucūda prolapsio, quàm religiosa fallacia, quàm suaui calumnia? Neque enim de tuis erat aliquid aut factis, aut sermonibus, quod timerem, qui mihi tua lætabar ascribi. Tamen si vehementiùs cõtenderent, quòd se mihi aliquid intimasse memorarent, respondebam ridens & gaudens. Videte nè fratri dixeritis. Nam cùm omnia nobis essent nostra communia, in diuiduus spiritus, in diuiduus affectus: solum tamẽ
Mira similitudo in sanctis fratribus.

cõmune non erat secretũ amicorum: non quò cõferendi periculum vereremur, sed tenendi seruarems fidẽ. Sanè si consilio pendenda res esset, erat semper commune consilium, non semper commune secretum. Nam etsi amici itã alteri nostrum dicerent, vt dicta sua ad alterum peruenirent: tamen scio plerunquè itã fidem secreti esse seruata, vt nec fratri committeretur. Erat enim fidele indicium, & extraneo non esse proditum, quod non esset cum fratre collatum. His igitur tantis ac talibus bonis in excessum quendam, fateor, mentis elatus: superstitem me timere desieram, quòd illum vita crederem digniorem. Et ideò excepi plagã, quam ferre non possum. Tolerabiliora enim tanti doloris præmeditata, quàm inexplorata, vulnera.

Quis iam mœstum solabitur? Quis afflictũ leuabit? Cum quo participabo curas?
Cap. 9.

Quis me ab istius mundi vindicabit vsu? Tu enim actor negociorũ, cõsor seruulorũ, arbiter fratrum: nõ litis, sed pietatis arbiter. Nam si quãdò aliquid cum sancta sorore mi-

hi conferendum fuit, vtra melior videretur sententia, te iudicem sumebamus: qui nullius læderes os, atque vtrique satisfacere gestiens, & amandi affectum tenebas, & censendi modum: vt & vtrunque gratum dimitteres, & vtriusque tibi gratiam vindicares. Aut si ipse aliquid disceptandum deferres, quàm grata contentio tua? quàm sine felle ipsa indignatio? quàm seruulis ipsis coërcitio non amara? cum te fratribus magis deferre, quàm ex affectu diceres vindicare. Nobis enim professio repressit studia coërcendi. Immo tu frater, ab omni nos abducebas coërcitionis affectu, vindicare pollicens, & lenire desiderans. Non medio cris igitur prudentiæ testimoniū, quæ ita à sapientibus definitur: Bonorum primum esse, Deum scire, & verum illud atque diuinum pia mente venerari: illam amabilem & concupiscendam æternæ pulchritudinem veritatis, tota mentis charitate diligere. Secundum autem, in proximos à diuino illo fonte atque cælesti naturæ deriuare pietatem. Quod etiam mundi sapiētes nostris hausere de legibus. Neque enim deriuare ista in hominum disciplinas, nisi de cælesti illo diuinæ legis fonte potuissent.

Prudentiæ
definitio.

Cap. 10.

Nota de
Eucharistiæ
vna specie.

Quid igitur obseruantiam eius erga Dei cultum prædicem? qui priusquàm perfectioribus esset initiatus mysterijs, in naufragio constitutus: cum ea, quæ veheret, nauis scopuloso illisa vado, & vrgentibus hinc atque inde fluctibus solueretur, nõ mortem metuens, sed nõ vacuus mysterij exiret à vita, quos initiatos esse cognouerat, ab his diuinum illud fidelium sacramentum poposcit: non vt curiosos oculos infere-ret arcanis, sed vt fidei suæ consequeretur auxilium. Etenim ligari fecit in oratio, & orarium inuoluit collo, atque ita se deiecit in mare, non requires de nauis compa-ge resolutam tabulam, cui supernatans iuuaretur, quoniam fidei solius arma qua-sierat. Itaque his se tectum atque munitum satis credens, alia auxilia non desiderauit. Simul fortitudinem eius spectare licet, qui fatiscente remigio non quasi naufragus tabulam sumpserit, sed quasi fortis, ex seipso adminiculum suæ virtutis assumpserit. Nec deseruit spes, nec fefellit opinio. Deniquè primus seruatus ex vndis, & in portum terrenæ stationis euectus, præsulē suū, cui se crederat, recognouit: statim quæ vbi etiam ceteros seruulos suos, vel ipse liberauit, vel liberatos comperit, negligens facultatum, nec amissa desiderans, Dei ecclesiam requisit, vt ageret gratias libera-tus, & mysteria æterna cognosceret, pronuncians nullum referendæ gratiæ maius esse officium. Quod si homini non referre, simile homicidio iudicatum est: quantum crimen est, non referre Deo? Est ergo prudentis, agnoscere seipsum, & quemadmò-dum à sapientibus definitum est, secundum naturam viuere. Quid enim est tam se-cundum naturam, quàm referre authori gratiam? Adspice cælum hoc, nõne autho-ri refert gratiam, cum videtur? Cæli enim enarrant gloriam Dei, & opera manuum eius annunciat firmamentum. Mare ipsum cum sedatum atque tranquillum est, diu-næ serenitatis testatur indicium: cum mouetur, indignatio superna terrori est. Nõne omnes Dei gratiam iurè miramur, cum aduertimus quod insensibilis natura qua-dam sensibili ratione suos fluctus coërceat, & fines suos vnda cognoscat? Nam de terris quid loquar, quæ diuino obedientes præcepto, omnibus spontè animantibus pabulum subministrant: atque id quod acceperint agri, velut crescentibus vfuris, mul-tiplicatum, cumulatūque restitunt? Ergo ille, qui naturā duce diuini rationem operis igneo mentis vigore perceperat, sciuit primò omnium seruatori suo gratiam esse referendam. Sed quia referre non poterat, habere poterat. Est enim huiuscemodi gratiæ vis, vt & cum refertur, habeatur: & habendo referatur. Referebat igitur gratiam, deferebat fidem. Nam qui tantum mysterij cælestis inuoluti in oratio præsi-dium fuisset expertus, quantum arbitrabatur si ore sumeret, & toto pectoris hauriret arcano? Quàm maius putabat fufum in viscera, quod tantum sibi tectum oratio profuisset? Sed non ita audis fuit, vt esset incautus. Scimus enim plerisque auiditate studij prætermittere cautionem. Aduocauit ad se Episcopum, nec vllam veram putauit, nisi verā fidei gratiam: percontatusque ex eo est, vtrumnam cum Episcopis catholicis, hoc est, cum Romana Ecclesia conueniret. Et fortè & ad id locorum in schismate regionis illius Ecclesia erat. Lucifer enim se à nostra tunc temporis com-munione diuiserat: & quanquàm pro fide exulasset, & fidei suæ reliquisset hæredes, non putauit tamen fidem esse in schismate. Nam etsi fidem erga Deum tenerent, tamen erga Dei Ecclesiam non tenerent: cuius patiebantur velut quosdam artus di-uidi, & membra lacerari. Etenim cum propter Ecclesiam Christus passus sit, & Chri-sti corpus Ecclesia sit, non videtur ab his exhiberi Christo fides, à quibus euacuatur eius

Ingratitudo
immu-
ne vitium.

Psal. 18.

Gratiæ Deo
creatori re-
ferendæ pro
omnibus
creatis, &
beneficijs
suis.

Nota de
Romana
Ecclesia.

Christus
propter suā
Ecclesiam
passus.

ius

eius passio, corpusque distrahitur. Itaque quantumvis gratia scenus teneret, & merueret tanti nominis debitor navigare: tamen eò transire maluit, ubi tutò posset exoluere. Iudicabat enim diuinę solutionem gratiæ in affectu ac fide esse: quam quidem statim, ubi primùm copia liberior Ecclesię fuit, implere nõ distulit. Dei gratiã & accepit desideratam, & seruauit acceptã. Nihil igitur ea prudentia sapientius, quã diuina & humana fecernit. Nam quid spectatam stipendijs forēsibus eius facundiã loquar? Quam incredibili admiratione in auditorio præfecturæ sublimis emicuit? Sed malo illa laudare, quã perceptis mysterijs Dei, duxit humanis esse potiora. Fortitudinẽ quoq; eius si quis plenius spectare uolet, consideret quotiẽs post naufragiũ inuictò quodã contemptu vitæ huius maria transfretauerit, diffusãque regiones obeundo peragrãrit. Postremò, quòd hoc ipso tempore periculũ non refugerit, sed ad periculum uenerit, patiens iniuriæ, negligens frigoris, atque uinã sollicitus cautionis: sed hoc ipso beatus, quòd dum licuit vigore uti corporis, inoffenso ad exequenda quæ uellet functus iuuentutis officio, vitam uixit, debilitatem ignorauit. Qua uerò prosecutione simplicitatem eius edisseram? Ea est enim quadam morũ temperãtia, mentisquẽ sobrietas.

Simplicitas
quid sit.

Cap. II.

Date, quæso, ueniam, & permittite dolori meo, ut de eo mihi paulò uerius liceat loqui, cum quo iam non conceditur colloqui. Certè & uobis proficit, ut aduertatis non fragilitate quadam uos hoc officium, sed iudicio detulisse: nec misericordia moris impulsos, sed uirtutum honorificentiã prouocatos. Anima enim benedicta omnis simplex. Tantæ autem simplicitatis erat, ut conuersus in puerum, simplicitate illius ætatis innoxia, perfectæ uirtutis effigie, & quodam innocentium morum speculo rueret. Intrauit igitur in regnũ cælorum, quoniam credidit Dei uerbo: quoniam sic ut puer artem repulit adulandi, iniuriæ dolorem clementer absorbit, quã clementiũs vindicauit, quærelæ, quàm dolo, promptior: satisfactioni facilis, difficilis ambitioni, sanctus pudori: ut frequenter in eo superfluam magis uerecundiam prædicares, quàm necessariã quæres. Sed nunquã superflua fundamenta uirtutis. Pudor enim non reuocat, sed cõmendat, officium. Itaque uelut quadam uirginali uerecundia suffusus ora, cum uultu affectum proderet, si fortè aliquã subito ueniens offendisset parentem, uelut depressus & quasi demersus in terram, licet in ipso nequaquam dissimilis cœtu uirorum, rarus attollere os, eleuare oculos, referre sermonem: quod pudico quodam mentis pudore faciebat, cum quo castimonia quoquẽ corporis cõgruebat. Etenim intemerata sacri baptismatis dona seruauit, mûdus corpore, purior corde, non minùs adulterini sermonis opprobrium, quàm corporis abhorrescens: non minorem rarus pudicitia reuerentiam deferendam integritate uerborũ, quàm corporis castitate. Deniquẽ intantum castimoniã dilexit, ut nec uxorem expeteret: licet in eo non solum castitatis appetentiã fuerit, sed etiam pietatis gratia. Miro autẽ modo & coniugium dissimulabat, & iactantiam declinabat: tantaque erat dissimulatio, ut nobis quoquẽ uirgentibus, differre magis consortium, quàm refugere uideretur. Hoc unum itaque fuit, quod nec fratribus crederet, non aliqua cunctationis hæsitantia, sed uirtutis uerecundia.

Præclara B.
Satyri simplicitas.

Magna uerecundia.

Seruauit
baptismi innocentiam.

Cap. III.

Quis igitur non miretur uirum inter fratres duos, alteram uirginem, alterum sacerdotem, ætate medium, magnanimitate non imparẽ, irã inter duo maxima munera præstitisse, ut alterius minoris castitatem, alterius sanctitatem referret, non professionis uinculo, sed uirtutis officio? Ergò si libido atque iracundia, reliquorum uitiõrum educatrices sunt, iure castitatem atque clementiam dixerim quasdam uirtutum parentes: Quamquã pietas quoquẽ, ut omnium principatus honorum, irã etiam seminarium uirtutum est cæterarum. Nam de parsimonia quid loquar, & quã habendi castitate? Is enim non quærit aliena, qui sua seruat: nec inflatur immodicè, qui contentus est proprio. Nihil ergò aliud, nisi proprium recuperare uoluit, magis nõ fraudaretur, quàm ut diraretur. Nam eos, qui aliena quærunt, rectè accipitres pecuniæ nominabat. Quòd si radix malorum omnium auaritia est, utiquẽ vitia exiit, qui pecuniam non requirit. Non vnquam accuratioribus epulis, aut congestis ferculis delectatus est, nisi cum amicos ad epulas rogaret: quantum naturæ satis esset, non quantum uoluptati superesset, requirens. Et certè erat non pauper opibus, sed ramen pauper spiritu: quoniam ipsorum est regnum cælorum. De istius beatitudine nequaquam utiquẽ dubitare debemus: qui neque ut opulens exultauit in diuitijs, neque ut pauper exiguum, quod habuit, iudicauit.

Libido &
ira, uitiõrum
nutrimenta

Pecuniæ
accipitres
qui sint.
i. Tim. 6.

Matth. 5.

Supereſt ut ad conclusionem cardinalium uirtutũ, etiã iustitiæ partes in eo debeamus.

Cap. III.
amus

amus aduertere. Nam etsi cognatæ sint inter se, concretæque virtutes, tamen singularum quædam forma & expressio desideratur, maximeque iustitiæ. Ea enim sibi parior foris tota est: & quicquid habet, quadam inclementia sui, dum rapitur amore communi, transfundit in proximos. Sed huius multiplex species. Alia erga propinquos, alia erga vniuersos, alia erga Dei cultum, vel adiuuentum inopu. Itaque qualis in vniuersos fuerit, prouincialiu, quibus præfuit, studia docent: qui parentem magis fuisse propriu, quam iudicem loquebantur, gratum piæ necessitudinis arbitrum, constantem æqui iuris disceptatorem. Inter fratres autem qualis fuerit, licet omne hominum genus beneuolentia complecteretur, indiuisum patrimonium docet, nec distributa, aut delibata, sed reseruata hæreditas. Etenim pietatem sibi causam esse negauit testandi. Nam hoc quoque ultimo sermone signauit, cum quos dilexerat commendaret, sibi nec uxoris arbitrium fuisse ducendæ, ne à fratribus diuelleretur: nec testamenti faciendi voluntatem, ne nostrum in aliquo arbitrium læderetur. Denique & oratus, & obsecratus à nobis, nihil tamen condendum putauit, non oblitus pauperum, sed tantu obsecrans esse tribuendum, quantum nobis iustum videretur. Quo vno satis & diuini timoris expressit iudiciu, & humanæ edidit religionis exemplum.

Iustitia S. Satyri. Nam quod pauperibus contulit, Deo detulit. Quoniam qui largitur pauperi, Deo scenerat: & postulando quod iustum est, non exiguum, sed totu, reliquit. Hæc enim est summa iustitiæ, vendere quæ habeas, & conferre pauperibus. Qui enim dispersit, dedit pauperibus: iustitia eius manet in æternum. Ergo dispensatores nos, non hæredes reliquit. Nam hæreditas successori quæritur, dispensatio pauperibus obligatur. Vnde non immeritò quantus fuerit, hodie quoque per vocem lectoris paruuli spiritus sanctus expressit: Innocens manibus, & mundo corde, qui non accipit in vanum animam suam, nec fecit proximo suo dolum. Hæc est generatio requirentiu Deu. Hic ergo & in montem Domini ascendet, & in tabernaculo habitabit Dei: quia ingressus sine macula, operatus est iustitiam, locutus est veritatem, non decepit proximum: nec pecuniam sceneratus est suam, qui semper voluit recuperare hæreditariam. Agnosco oraculum: quod enim nulla ordinauit dispositio, spiritus reuelauit.

Prou. 19. Quid verò illud recenseam, quod supra ipsam iustitiam pietate progressus, cum quædam incubatori communium fructuum, mei contemplatione muneris putaret esse tribuenda, largitatis me iactabat authorem, portionis suæ lucrum ad commune consortium conferebat? Hæc & alia, quæ mihi tunc erant voluptati maxima, nunc recordatione doloris exasperant. Manent tamen, eruntque semper, nec tanquam umbra prætereunt, neque virtutis gratia cum corpore occidit, nec idem naturæ meritumque finis: licet ipsius naturæ vsus non in æternu occidat, sed temporali quadam vacatione requiescat. Talibus igitur perfunctum virtutibus, ereptum periculis, desiderio magis quam amissione flebo. Suadet enim ipsa opportunitas mortis, vt profectum magis gratia, quam dolendum puremus. Scriptu est enim, in communi dolore propriu vacare debere. Neque enim prophético sermone vni illi mulieri, quæ figuratur, sed singulis dicitur, cum Ecclesiæ dictum videtur. Dicit ergo & ad me, & dicit scriptura cælestis: Hoccine doces, sic instituis Dei plebem? An nescis, quia exemplū tuū, periculū cæterorū est? Nisi forte exauditū nō esse te quereris. Primum istud arrogantis est impudētia: mereri solū velle, quod multis etiā sanctis negatū nōueris, cum scias quia non est personarū acceptor Deus. Nam etsi misericors Deus, tamē si semper exaudiret omnes, nō iam ex voluntate libera, sed ex quadā velut necessitate facere videretur. Deinde cum omnes rogent, si exaudiret omnes, nemo ergo moreretur. Pro quantis quotidie rogas? Nūquid constitutio Dei, contemplatione soluenda est tuū? Cur ergo non impetratū aliquandō doles, quod nō semper impetrabile esse cognoscis? Sulta, inquit, super omnes mulieres, nōne vides luctū nostrū, & quæ nobis contigerunt? Quoniā Sion mater nostra omniū, in tristitia contristatur, & humilitate humiliata est. Lugere validissimè & nūc, quoniā omnes lugemus: & tristes estote, quoniā oēs contristati sumus. Tu enim cōtristaris in fratre. Interroga terrā, & dicit tibi, quoniam hæc est, quæ debeat lugere tantorū superstes germinum: Et ex ipsa, inquit, initio omnes nati: & alij veniēt, & ecce penē omnes in perditionē ambulāt: & in exterminiu fit multitudo corū. Et quis ergo debet lugere magis, nisi q̄ tam magnā multitudinē perdidit, q̄ tu, qui p vno doles? Absorbeat igitur nostrū dolorē cōmunis dolor, & acerbitatē pprij mœroris excludat. Nō enim dolere debemus eos, quos cernimus liberatos. Neq; enim ociosè tā sanctas hoc tēpore animas corporeis vinculis reminiscimur ab-

*Nō sunt de-
stendi quos
cernimus
ab hoc secu-
lo nequam
liberatos.*

solu.

solutas. Namque velut diuino iudicio tam graues viduas ita vno tempore defunctas videmus, vt profectiois quidam videatur excessus, non mortis occasus: ne veterana emeritis stipe adijs pudicitia dubium diu seruati pudoris incideret. Quos gemitus mihi, quos dolores tam acerba excitat recordatio? Et si moeroribus non vacabant, tamen in ipso dolore priuato, in ipso tantorum amisso flore meritorum, communis quaedam naturae me conditio solabatur: defixusque in vno dolor, acerbitate publici funeris domesticae specie pietatis obduxerat.

Repeto ergo, sacra scriptura, solatia tua. luoat enim tuis praecipis, tuis sententijs immorari. Quia facilius est caelum & terram praeterire, quam de lege vnum apicem cadere. Sed iam audiamus, quae scripta sunt: Nunc, inquit, retine apud te ipsum dolorem tuum, & fortiter fer qui tibi contigerunt casus. Si enim iustificaueris terminum Dei, & filium tuum recipies in tempore, & in mulieribus collaudaberis. Si hoc ad mulierem, quanto magis ad sacerdotem? Si de filio, non utique absurdum etiam de fratrum amissione talia memorari: quamquam si mihi fuisset filius, nunquam eum amplius dilexissim. Nam sicut in obitu liberorum effusi labores, suscepti frustra dolores, moerorem videntur augere: ita etiam in fratribus consuetudinis vsus atque collegij, acerbitate doloris accendunt. Sed ecce dicentem scripturam audio: Noli facere hunc sermonem, sed consenti persuaderi. Qui enim fies casus Sion, & consolare propter dolorem Hierusalem. Vides enim, quia sancta nostra contaminata sunt, & nomen, quod nominatum est super nos, penè prophanatum est: & iuuenes nostri contumeliam passi sunt, & sacerdotes nostri succensi sunt, & Leuitae nostri in captiuitate fuerunt, & mulieres nostrae contaminatae sunt, & virgines nostrae vim passae: & iusti nostri rapti, & paruuli nostri proditi sunt, & iuuenes nostri serui erunt, & fortes nostri inualidi facti sunt. Et quod omnium maius signaculum Sion, quoniam resignata est de gloria sua nunc, & tradita est manibus eorum, qui nos oderunt. Tu ergo excute multam tuam tristitiam, & depone abs te multitudinem dolorum, vt tibi propitietur fortis, & requiem faciat tibi altissimus requiectione dolorum.

Cessabunt igitur lachrymae. Parendum est enim remedijs salutaribus, quia debet aliquid inter fidos & perfidos interessè. Fleant ergo, qui spem resurrectionis habere non possunt: quam non sententia Dei eripit, sed fidei inclementia. Interfit inter Christi seruulos, idolorumque cultores: vt illi fleant suos, quos in perpetuum existimant interisse. Illi nullas habeant lachrymarum ferias, nullam tristitiae requiem consequantur, qui nullam putant requiem mortuorum. Nobis vero, quibus mors non naturae, sed vitae istius finis est, quoniam in melius ipsa natura reparatur, fletus omnes casus mortis abstergat. Certè si illi sibi aliqua solatia repererunt, qui finem sensus defectumque naturae, mortem arbitrati sunt: quanto magis nos, quibus meliora post mortem praemia bonorum factorum conscientia pollicetur? Habent gentiles solatia sua, quia requiem malorum omnium, mortem existimant. Et vt vitae fructu carent, ita etiam caruisse se putant omni sensu & dolore poenarum, quas in hac vita graues & assiduas sustinemus. Nos vero vt erectiores praemio, ita etiam patientiores solatio esse debemus. Non enim amitti, sed praemitti videntur, quos non absumptura mors, sed aeternitas receptura est.

Cessabunt ergo lachrymae, aut si cessare non poterunt, in communibus lamentis flebo te, frater: & sub dolore publico, domesticos gemitus tegam. Nam cessare qui poterunt, cum ad omnem sonum nominis tui lachrymae surrepant, vel cum vsus ipse recordationem excitat, vel cum affectus imaginem representat, vel cum recordatio dolorem renouat? Quando enim dees, qui tantis officijs representaris? Ades, inquam, & semper offeris: & toto te animo ac mente coplector, adspicio, alloquor, osculor, comprehendo, vel in ipsa quiete nocturna, vel in luce clara, cum reuifere & solari dignaris moerentem. Denique ipsae iam noctes, quae quasi molestiores, viuente te, videbantur, quod mutui conspectus copiam denegarent: ipse iam somnus, colloquiorum nostrorum dudum interruptor inamabilis, dulcis esse iam coepit, quia te mihi reddidit.

Non igitur miseri, sed beati, quorum nec praesentia deficit, nec cura minuitur, & augetur gratia. Etenim somni similis imago mortis. Quod si in quiete nocturna vinculis adhuc corporeis inhaerentes, & quasi inter carceraria religata claustra membrorum, possunt tamen animae altiora & discreta perspicerè: quanto magis spectant haec, cum iam puro aethereoque sensu, nulla corporeae labis impedimenta patiuntur? Meritoque

Cap. 15.

Luc. 6.

4 Efd. 10.

Ibidem.

Cap. 16.

1. Theff. 4.

Mors pijs

no naturae,

sed vitae

huius finis

est.

Cap. 17.

Etiam clara

luce saepe s.

Satyrus ap-

paret fratri

suo.

Cap. 18.

toque mihi conquerenti, urgente quodam iam in occasum die, quod non reuiferes quiescentem: totus omni tēpore indiuiduus, affuisti, ita vt illo perfusus sopore membrorum, cum ego vigilarem tibi, tu viueres mihi, dicerē: *Quid est mors, frater? Nam certē nullis à me separare momentis. Itā enim vbique præstō eras, vt quam in istius vitæ vſu habere copiam nequibamus, nunc nobis semper & vbique præstō sit. Nam tūc vtique omnia præstō esse non poterant: nec enim complexionēs nostræ, conspectusque & osculorum corporalium suauitates, locis omnibus & omnibus temporibus suppetebant. Animorum imagines semper nobiscum erant, etiam quando non eramus vnā: quæ ne nunc quidem occiderunt, assidueque aduolant, quo maiore desiderio, eo maiore copia. Tenco igitur te, frater, nec mihi te aut mors, aut tempus auellet. Ipsæ dulces lachrymæ sunt: ipsi fletus iucundi, quibus restinguitur ardor animi, & quasi relaxatus euaporat affectus. Neque enim sine te esse possum, aut tuū non meminisse vnquam: aut meminisse sine lachrymis. O amari dies, qui interruptam copulam prōditis. O flebiles noctes, quæ tam bonum consortium quietis, & indiuiduum mihi comitem perdidisti. Quas ederetis cruces, nisi se offunderet imago præsentis, nisi visiones animi repræsentarent, quem species corporis denegaret? lamiam frater animo meo charissime, quanquam immaturo decesseris obitu, beatus tamen qui ista non sustines, nec amissum fratrem mœrere compelleris, quem absentem diū ferre non poteras, sed recurſu celeri reuisebas. Quod si tunc solitudinis meæ rædia repellere, mœstitiam fraternæ mentis ableuare properabas: quanto nunc crebrius afflictum animum debes reuifere, & ex te conceptum, per te lenire, mœrorem? At mihi tamen dat aliquas officij vſus inducias, & obsequij sacerdotalis intentio abducit animum.*

Cap. 19.

De sancta verò sorore quid fiet? Quæ licet diuino metu pietatem temperet, rursus tamen ipsum pietatis dolorem studio religionis accendit. Strata humi, & totum gremio sui complexa tumultum, laborioso festina incessu, tristis affectu, dies noctesque mœrorem integrat. Nam licet fletum plerunque sermone suspendat, in oratione renouat. Et quanuis scripturarum memoria consolationes serētibz præcurrat, flendi tamen desiderium precandi assiduitate compensat, lachrymarum vbertatē tunc præcipue, quando nemo interrumpere possit, instaurans. Itā quod miserearis, habes: quod reprehendas, non habes. Flere enim in oratione, virtutis est. Et quāquam istud familiare virginibus, quibus mollior sexus, tenerior affectus contuitu communis fragilitatis, in lachrymas etiam sine domestici sensu doloris exuberat: tamen cum maior causa mœrendi est, finis mœroris excluditur. Deest igitur consolandi via, quia suppetit excusandi gratia. Neque enim possis prohibere, quod doceas, præsertim cum religionis adstruat lachrymas, non doloris: & communis seriem deplorationis, metu pudoris obtreat. Consolare ergo, qui potes adire animum, penetrare mentem. Cernat te esse præsentem, sentiat non esse defunctum: vt cuius secura de merito, eius functa solatio, discat pro eo non grauitè dolere, qui se admonerit non esse dolendum.

Cap. 20.

Sed quid ego te morer, frater? quid expectem, vt nostra tecum commoriatur & quasi consepeliatur oratio? Licet ipsa species & exanimis corporis forma soletur, oculosque manens gratia & permanens figura demulceat: nihil, in quā, moror. Procedamus ad tumultum. Sed prius vltimum coram populo vale dico, pacem prædico, osculum soluo. Præcedē ad illam communem omnibus & debitam, sed iam mihi præcæteris desiderabilem, domum. Para hospiti consortium: & quemadmodum hęc omnia nobis fuere communia, itā illic quoque ius diuiduum nesciamus. Nē, quæso, cupientem tuū diū deſeras: properantem expecta, festinantem adiua: & si diutiùs morari tibi videbor, accersi. Neque enim vnquam prolixius abſuimus à nobis: tu tamen solebas reuifere. Nunc quoniam tu redire iam non potes, nos ad te ibimus, æquum est vt officium rependamus, subeamus vicem. Nunquam nobis fuit vitæ conditio discretior. Semper aut sanitas, aut ægritudo communis, vt cum alter ægresceret, alter in morbum incurreret: cum alter reualeſceret, vterque conſurgeret. Quomodo ius nostrum amissimus? Et nunc consortium ægritudinis fuit, quomodo mortis consortium non fuit? Tibi nunc, omnipotens Deus, innoxiam commendo animam: Tibi hostiam meam offero. Cape propitius & serenus fratrum munus, sacrificium sacerdotis. Hęc mei iam liba præmitto. In hoc ad te pignore venio: non pecuniæ, sed vitæ pignore: nē me diutiùs residere facias tanti fœnoris debitorem.

Non potuit meminisse fratris sui sine lachrymis S. Ambrosius.

Marcellina valde dolet obitu fratris Satyri.

Flere in oratione, magna virtutis est.

Cupit disſolui & suo fratri adiungi S. Ambrosius.

bitorem: Non mediocris est fraterni amoris vsura, nec vilis naturæ fors, quam cumulauit, incrementum virtutis. Possum ferre, si citò cogar exoluere.

PASSIO S. Ianuarij Episcopi Beneuentani, Festi & Proculi Diaconorum & sociorum, describitur in Vita sancti Sossij Leuitæ & martyris, infra 23. Septembris. Itaque Lectorem eò remittimus.

MARTYRIVM SANCTORVM MARTYRVM
TROPHIMI, SABBATII, ET DORYMEDONTIS:
autore Simeone Metaphraste.

TROPHIMO Probo tenente scepra Imperij Romanorum, Vicarij magistratu Antiochiæ fungebatur Atticus, quem etiam vocabant Heliodorum. Cùm perageretur autem exitialis natalis Daphnæ Apollinis, Antiochia quidem, vt est consentaneum, in tripudijs, ebrietatibus & sacrificijs totum diem transigebat. Illo autem die ex externa regione aduenientes Trophimus & Sabbatius, viri pij & adoratores veritatis, sed quorum nondùm erat manifesta pietas, cùm animarum tantam adspexissent captiuitatem, grauitè & ex imo pectore suspirans Trophimus: Deus, exclamauit, (voci quoque commixtis lachrymis) qui verbo quidem ex ijs, quæ non erant, vniuersum constituisti, hominem autem ad imaginem tuam propria manu es fabricatus, tu benignè nunc adspice, & eripe istos à manu aduersarij. Hæc Deo dixit Trophimus. Repetè autem eum cum Sabbatio compræhendunt quidam ex gentilibus, & ducunt ad Vicarium. Qui cùm eum coràm curasset sistendum, loco quidem statim separat à se inuicem, quos non poterat spiritu seiungere. Rogat autem prius Trophimum, quodnam esset ei nomen, quæ vitæ conditio, & quæ religio. Vir autem diuinus: Nomen quidem meum, dixit, ab ipso ortu est Trophimus. Cùm verò ab initio ingenuus essem & liber natus, non sine probro & dedecore seruij peccato: sed rursus mei Christi baptisate recepi primam illam ingenuitatem & libertatem.

19. Septembris.
Cap. 1.

Natalem Apollinis colunt Antiochei.

Trophimus & Sabbatius compræhenduntur.

Vicarius verò, Quamnam autem, inquit, sequeris religionem? Iam quidem dixi, inquit Trophimus. Sed audi adhuc apertius: Sum Christianus, Christi seruus: & vti nam Christi essem victima. Ille autem: Hospesne es, inquit, an indigena? Hospes, qui erat verè mundi hospes, respondit. Legisti, inquit Præses, quæ Imperatoria decreuit potentia? Legi, inquit Trophimus: Sed hæc nihil ad nos: nam inter dæmonum deceptionem & pietatem multum interest: & tantum, quantum, vt arbitror, inter diem & noctem. Hæc ira replent Heliodorum: & statim iubet eum nudatum, à quatuor extendi & verberari vehementius. Atque ei quidem, fera quauis crudelius, corpus flagellis exedebant: illinc autem fluentes riuus sanguinis, subiectum solum altè reddebant purpureum: & interim, Sacrifica infelix, dicebat Heliodorus, neque maledictis incessè deos & Imperatorem. Anne carnes quidem tuas vides paulatim dissolui, & diffluere? Ille autem: Te, inquit, intuens, magis misereor tuæ calamitatis, quòd cùm sis homo, habes animam feris agrestiore, nullam in tuam cognationem ostendens humanitatè. Ego autem quomodo potui Christi mei virtute, ferre plagas citra molestiam, & cum gaudio: ita etiam horum spectaculum existimo esse oculorum delicias, eorum, quæ sperantur, expectatione sensum dolorum auferente. Et alioqui animam scit expurgare ab omni macula hic sanguis, qui propter Christum effunditur, qui est ei veluti quoddam diuinum lauacrum. Hæc cùm in ipso tempore tormenti vidit Vicarius philosophantem martyrem, eum quidem in præsentia punire statuit intermittere: suasionem autem potiùs eum aggredi & adhortationibus.

Cap. 2.
Liberæ S. Trophimi confessio.

Verberatur durissimè.

Omnia tormenta delicias reputat.

Cùm itaque eum curasset coràm ipso sistendum: Dijs sacrificia, dicebat, Trophime: alioqui te ad Dionysium Perennium, Phrygiæ Salutaris præsidem, transmittam. Erat enim is crudelitate insignis. Non mea refert, inquit Trophimus, à tene, an ab illo interimar. Nam seu Heliodorus, seu Dionysius me puniat, eadem mors me manet. Idem enim est vtrisque scopus & institutum, punire & de medio tollere eos, qui constituerunt colere pietatem. His vehemèter commotus Heliodorus, in ligno

Cap. 3.